

Zpráva

o výkonu regionálních funkcí v Pardubickém kraji za rok 2008

Obsah

- I. Úvod – Systém výkonu regionálních funkcí v Pardubickém kraji
- II. Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce
- III. Počet obsluhovaných knihoven
- IV. Poradenská a konzultační činnost
- V. Statistika knihovnických činností
- VI. Vzdělávání
- VII. Porady
- VIII. Revize a aktualizace fondů
- IX. Nákup a zpracování výměnného fondu
- X. Nákup a zpracování fondů z prostředků provozovatelů
- XI. Cirkulace výměnného fondu
- XII. Servis výpočetní techniky
- XIII. Doprava v rámci RF

I. Úvod – Systém výkonu regionálních funkcí v Pardubickém kraji

Výkon regionálních funkcí v Pardubickém kraji přísluší podle zák. č.257/2001 Sb. (knihovnický zákon) Krajské knihovně v Pardubicích, která poskytování služeb tohoto systému smluvně přenesla také na tři největší knihovny v kraji – Městskou knihovnu v Chrudimi, Městskou knihovnu ve Svitavách a Městskou knihovnu s regionální funkcí v Ústí nad Orlicí. Městská knihovna v Chrudimi vlastními pracovníky obsluhuje celý přidělený region, ostatní knihovny využívají pro obsluhu tzv. objednávkový systém služeb, kdy na smluvním základě poskytují menší profesionální knihovny v regionech odborné služby malým knihovnám ve svém obvodu a plní stanovené standardy. Rozdělení jednotlivých obvodů je pozůstatkem někdejšího střediskového systému, který fungoval v některých regionech republiky ještě koncem 90. let, někde však byl zrušen již po roce 1989. Doznal však z hlediska efektivity některých změn. Výhodou tohoto objednávkového systému je jednak menší potřeba mzdových prostředků na pověřených knihovnách a jednak detailní znalost obvodů bývalých obsluhujících knihoven.

Na výkon regionálních funkcí v jednotlivých regionech Pardubického kraje bylo zastupitelstvem Pk pro rok 2008 přiděleno 7,2 mil. Kč. Mimoto byla další částka (1,- mil. Kč) na výkon krajské funkce vložena do rozpočtu krajské knihovny. Celkem tedy přidělené prostředky dosáhly výše 8,2 mil. Kč.

Tabulka rozdělení finančních prostředků na výkon regionálních funkcí v roce 2008

Pověřená knihovna	Částka (v mil.Kč)
MěK Chrudim	1,542
MěK Svitavy	1,835
MěK Ústí nad Orlicí	2,191
KK Pardubice	1,632
Celkem na regiony	7,200
KK Pardubice (na výkon krajské funkce-přímo do rozpočtu KK)	1,000

Systém výkonu regionálních funkcí zahrnuje služby profesionálních knihoven knihovnám v malých obcích. Cílem je pomoci jim v poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb občanům a tím přispět k odstraňování rozdílů mezi venkovem a většími městy.

Služby zahrnují :

- poradenskou a konzultační činnost;
- statistiku knihovnických činností;
- vzdělávání knihovníků, semináře a porady;
- pomoc při revizi a aktualizaci místních fondů;
- tvorbu výměnných knihovnických fondů, jejich distribuci a cirkulaci;
- nákup a zpracování fondů pořízených z prostředků provozovatele (obce) a jejich distribuce;
- servis automatizovaného knihovnického systému (AKS).

Výkon regionálních funkcí a jeho financování se řídí od roku 2007 Pravidly zajištění regionálních funkcí v Pardubickém kraji, která byla zpracována v roce 2006 a přijata Radou Pk v listopadu 2006. Tato Pravidla stanovila zásadu využití co nejvyššího procenta dotace na nákup výměnného fondu. Tento standard je v Pardubickém kraji považován v rámci regionálních funkcí za stěžejní. V roce 2008 bylo stanoveno na nákup výměnného fondu 48% dotace. Druhá část dotace (kromě základních mezd pro metodiky a ekonomy zabývajícími se v pověřených knihovnách výkonem, kontrolou a účtováním regionálních funkcí) je čerpána na základě stanovených kvantitativních parametrů výkonu. Standardy jsou pak účtovány na základě sazeb za jednotku výkonu. Tento způsob výkonu a vykazování služeb si vyžádal nové pomocné formuláře, na kterých proběhlo v měsíci říjnu průběžné a počátkem ledna 2009 závěrečné vyúčtování služeb z výkonu regionálních funkcí. Průběžné vyúčtování k 30.9. dává pověřeným knihovnám přehled o čerpání a možnost korigovat výkony.

Pověřené knihovny ve Svitavách a Ústí nad Orlicí i krajská knihovna rozdělují počátkem roku přidělené částky na jednotlivé obvody svých obsluhujících knihoven podle Pravidel a sledují čerpání prostředků v průběhu roku na základě faktur zřizovatelů nebo provozovatelů knihoven. Výměnný fond, nakoupený v těchto knihovnách je součástí celého regionálního fondu, faktury za jeho nákup jsou propláceny krajskou nebo příslušnou pověřenou knihovnou a na obvodech je značen a zpracováván jako regionální. Lokací pak lze určit, kde byla která knihovnická jednotka nakoupena.

Při průběžném vyúčtování bylo zřejmé, že čerpání probíhá plynule a pověřené knihovny si udržují kontrolu nad případnými nedočerpanými částkami ke konci roku a možnostmi z ušetřených prostředků proplatit některé nadlimitní výkony nebo vložit zbylé prostředky do nákupu výměnného fondu. V téměř všech regionech došlo v průběhu roku k přeplnění některých stanovených výkonových limitů. Na základě připomínek pověřených knihoven již během roku 2007 kraj přistoupil na úhradu těchto nadlimitních výkonů z jiných ušetřených položek. V závěru roku všechny tři pověřené knihovny i krajská knihovna dočerpaly prostředky na regionální funkce včetně rezervy, která byla v roce 2008 připojena k rozpočtům jednotlivých knihoven a činila celkem 175 tis.Kč.

II. Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce

Oproti minulým letům se snížil úvazek na výkon RF hrazený z prostředků RF. Od roku 2002 do roku 2006 vykazovala Krajská knihovna v Pardubicích 2,6 prac. úvazku na obsluhu regionu Pardubice a 2 úvazky na krajskou funkci. Podle nového systému Pravidel zajištění regionálních funkcí v Pardubickém kraji v současné době má krajská knihovna nárok na 1,1 úvazku regionálního metodika, 0,2 úvazek ekonomky a neupřesněný úvazek metodika pro obsluhu obvodu (je hrazen z prostředků na předepsané výkony podle sazebníku). Další 2 úvazky na výkon RF v krajském měřítku a na vzdělávání knihovníků jsou zahrnuty již v rámci dalších zaměstnanců krajské knihovny a jejich mzdové prostředky nejsou vedeny podle Pravidel pod účelovým znakem. V roce 2008 musela krajská knihovna předat 50% mzdových prostředků z RF na metodika obsluhujícím knihovnám ve formě služeb, jak to učinily v roce 2007 dvě pověřené knihovny v Ústí nad Orlicí a Svitavách. Jednalo se o snahu alespoň v určité míře navýšit finanční prostředky na službách, které novým systémem v roce 2007 klesly proti předchozím letům o 50 % a zapříčinily tak problémy v řadách obsluhujících knihoven. Ve skutečnosti vykazuje krajská knihovna 1,65 úvazku na RF. Jedná se 0,6 úvazku regionální metodičky a 0,85 úvazku na obsluhu obvodu Pardubice (hrazen z výkonových sazeb a přidělené části mzdy regionální metodičky na výkon metodiky v obvodu Pardubice). Dále je možno čerpat prostředky z RF na 0,2 úvazek ekonomky zpracovávající agendu RF. Ovšem prostředky napočítané na výkon obsluhy obvodu Pardubice včetně metodiky nedají dohromady celou mzdu obsluhující knihovnice a ta je tedy dotována z prostředků krajské knihovny.

Obsluha dalších obvodů Pardubicka probíhá na základě objednávek služeb v profesionálních knihovnách Býšť, Dašice, Holic, Choltice, Přelouč, Horní Jelení a Lázně Bohdaneč.

V regionech Svitavy a Ústí nad Orlicí probíhá obsluha rovněž objednávkovým systémem, v roce 2008 vykazují tyto pověřené knihovny na RF ve Svitavách 1,35 úvazku a Ústí nad Orlicí 0,9, což je (v souvislosti s rozdělením fin.prostředků na jednotlivé obsluhující knihovny) stejně jako v roce 2007. Na Svitavsku tak obsluhuje kromě pověřené knihovny také knihovna v Bystrém, Poličce, Jevíčku, Moravské Třebové, Dolním Újezdě a Litomyšli, na Ústeckoorlicku Brandýs n/O., Česká Třebová, Choceň, Jablonné n/O., Králíky, Lanškroun, Letohrad, Vysoké Mýto a Žamberk.

Pověřená knihovna v Chrudimi, která vykonává obsluhu celého regionu z metodického oddělení, uvádí 3 pracovní úvazky na výkon RF. MěK Chrudim zajišťovala již v roce 2007 činnost na úseku revizí místních fondů dohodami

o provedení práce, což inspirovalo ostatní knihovny k podobnému postupu v roce 2008.

III. Počet obsluhovaných knihoven

- Změny v počtech knihoven

V Pardubickém kraji na konci roku 2007 bylo evidováno 423 knihoven k obsluze z RF, pohyb v síti v průběhu roku byl malý. Třem evidovaným pardubickým profesionálním knihovnám (bývalým pobočkám KK, které nejsou započteny do uvedeného stavu) neposkytuje krajská knihovna služby z prostředků RF, ale pouze metodickou pomoc ze zákona a příp. účast na vzdělávacích aktivitách. Změny nastaly v regionu Chrudim, kde se dlouhá léta neevidovaná neprofesionální knihovna v Bítovanech zaregistrovala a MěK Chrast zrušila svou poslední pobočku v Chacholicích. Na Pardubicku byla zrušena knihovna v Jankovicích. Koncem roku 2008 byla v kraji 421 evidovaná knihovna k obsluze z RF. V Pardubickém regionu došlo již v roce 2007 k významným přesunům v obsluze knihoven z RF. Na počátku roku 2007 byl zrušen obvod Opatovice nad Labem, ke konci roku 2007 byla z důvodu personálních změn a výrazně menší úhrady na službách v tomto roce ze strany krajské knihovny předána na obvod Pardubice polovina knihoven obsluhovaných na obvodu Přelouč. Všechny tyto knihovny ze zmíněných obvodů přešly na krajskou knihovnu, takže ta v současné době již přímo obsluhuje 50% knihoven celého regionu, nepočítaje v to knihovny profesionální.

- Databáze knihoven Pardubického kraje

Na webu krajské knihovny je vedena každoročně aktualizovaná databáze všech veřejných evidovaných knihoven zřizovaných obcemi v Pardubickém kraji. V roce 2008 byly průběžně zaznamenávány změny v jednotlivých regionech a databáze byla upravena i s ohledem na možnost evidence detašovaných pracovišť internetu v knihovnách. Aktuální údaje o stavech fondů, ročním přírůstku a návštěvnících knihoven, event. o změnách provozních hodin jsou podle dohody doplňovány pověřenými knihovnami po zpracování ročních statistických výkazů do konce měsíce května. Kromě základních adresních údajů, nejdůležitějších údajů statistických a internetizaci, podává databáze také přehled o bezbariérovosti knihoven, která je v našem kraji dosud velmi nízká.

- Prostorové podmínky a vybavenost knihoven

V souvislosti s předchozím odstavcem je třeba se zmínit o problematice prostor a podmínek pro práci knihoven v Pardubickém kraji. V poslední době se množí případy, kdy jsou knihovny zřizovatelem přestěhovávány do zcela nevyhovujících, menších prostor a jen málokde je přitom respektováno hledisko bezbariérového přístupu. Některé knihovny jsou těmito kroky omezovány v činnosti, z nařízení svých zřizovatelů jsou nuceny odepisovat velké části fondů, přestože aktualizace a revize byly provedeny teprve nedávno (Hrochův Týnec, MěK Rumunská ul. v Pardubicích). Ani přestěhování do větších či zrekonstruovaných prostor v některých případech nemusí být přínosem, pokud není respektováno hledisko bezbariérového přístupu. Obec Horní Ředice vybudovala do své neprofesionální knihovny samostatný výtah pro starší a imobilní občany, ale některé pardubické obvody, zřizující nyní bývalé pobočky Okresní knihovny v Pardubicích, umístily svou knihovnu v prvním patře budov (Městská knihovna Nemošice, Městská knihovna Pardubičky) bez výtahu.

Trend stěhování knihoven v kraji nastartovala snaha obcí a měst rozšiřovat kapacity mateřských škol, které se před lety zredukovaly a v uvolněných prostorách tehdy našly vhodné prostory knihovny (Obecní knihovna Hrochův Týnec, Městská knihovna Rumunská ul. v Pardubicích, Městská knihovna v Rosicích). Zarážející je i skutečnost, že některá úřednická rozhodnutí v této věci nerespektují ani nedávné vysoké náklady na pořízení specializovaného knihovnického nábytku ve stávajících prostorách a nemožnost jejich přemístění do prostor nových. Současná situace některých knihoven tak budí dojem, že by zřizovatel přivítal jejich celkovou likvidaci či značné omezení nákladů a tím i činnosti. Ruku v ruce s těmito snahami jde i trend snižování úvazků některých profesionálních knihoven. Tak se na neprofesionální úroveň dostala předloni na Pardubicku Obecní knihovna v Řečanech, Snížení ze dvou na jeden úvazek v roce 2009 čeká Městskou knihovnu v Chrasti u Chrudimě. Ostatní regiony v loňském roce tento trend nezaznamenaly.

Přes zmíněný nepříznivý vývoj však někteří zřizovatelé v Pardubickém kraji pečují o své knihovny dobře a snaží se i v této složité a finančně nelehké situaci poskytnout svým občanům stále se zlepšující knihovnické a informační služby (otevření samostatného dětského oddělení v Městské knihovně Sezemice a zvýšení počtu pracovních úvazků, rekonstrukce obecního úřadu a s ním i prostor obecní knihovny v Klešicích z fondů EU, otevření či znovuzprovoznění dlouhou dobu nepracujících knihoven v Bítovanech, Ctětíně a Lhotce u České Třebové).

V některých regionech dochází k rušení malých nepracujících knihoven jednak z důvodu nevyhovujících prostor jednak z důvodu malého zájmu uživatelů. Jsou to převážně knihovny v blízkosti větších profesionálních knihoven, jako např. pro rok 2009 na Ústecku Plchůvky a Horní Libchavy, v roce 2008 na Chrudimsku Chacholice u Chrasti, na Pardubicku Jankovice u Přelouče.

Snižování prostředků na nákup fondů se neblaze podepisuje i na schopnosti menších profesionálních knihoven uspokojovat potřeby svých čtenářů a některé regiony to začaly řešit poskytováním výměnných souborů i do těchto malých profesionálních knihoven (Proseč, Hrochův Týnec, Seč).

IV. Poradenská a konzultační činnost

Poradenská a konzultační činnost obsluhujících knihoven se zaměřovala v roce 2008 na odborné problémy fungování knihoven – evidence fondu a čtenářů, služby, statistická šetření, zařizování interiérů a vybavování knihovnickým nábytkem, poskytování elektronických služeb a internetu. V rámci kraje počet konzultací poklesl cca o 340, ale zvýšil se počet metodických návštěv o 22. Pokles vykázal zejména region Svitavy, kde obsluhující knihovny přestaly evidovat konzultace jako standard, protože podle Pravidel nejsou předmětem úhrady. Přesto pochopitelně tuto službu musely poskytovat, protože bez ní se metodická činnost neobejde.

- **Internetizace knihoven**

Na počátku roku byl všem obcím v kraji, které nepřipojily ke stanovenému datu svou knihovnu k internetu, rozeslán dopis, kde byly upozorněny na možné důsledky z hlediska neplnění knihovního zákona. Tímto dopisem jim byl zároveň doporučen postup vedoucí ke zřízení detašovaného pracoviště internetu, které je ministerstvo ochotno akceptovat jako splnění litery zákona. V řadě případů upozorněné obce reagovaly na tento dopis a zaslaly svým pověřeným knihovnám oznámení o zřízení detašovaného pracoviště internetu. Přesto ještě stále i k 31.12.2008 zbývalo v kraji

několik knihoven, které, ač podaly v roce 2007 žádost o připojení k internetu z Projektu internetizace knihoven, nebyly dosud obslouženy a tedy nevyhovují nařízení zákona. Krajská knihovna i pověřené knihovny v průběhu roku přijímaly a předávaly ministerstvu vnitra stížnosti a dotazy starostů obcí, které čekaly a do letošního roku stále čekají na připojení.

Situace je o to nepříznivější, že s těmito knihovnami bylo počítáno v projektu Regionálního knihovnického systému (REKS), který krajská knihovna a další dvě pověřené knihovny podaly do grantového řízení VISK 3 v roce 2008.

V. Statistika knihovnických činností

V roce 2008 byly výkazy KULT V 12 01 opět zpracovávány v programu STAT EXCEL. Přes aktivitu SVK Hradec Králové se opět nepodařilo dovést k úspěšnému konci jednání s NIPOS Praha, jehož cílem byla implementace převáděcího programu pro uživatele STAT EXCEL. Proto pověřené knihovny kraje v roce 2008 opět vyplnily jednotlivé internetové dotazníky statistického programu NIPOS ručně. Přesto však se tohoto úkolu zhostily v předepsaném termínu a velmi dobře, neboť výsledky tohoto programu souhlasily se zpracovatelským programem STAT EXCEL. Každoroční aktualizaci tohoto zpracovatelského softwaru hradí pro jednotlivé regiony krajská knihovna z prostředků na krajskou funkci.

VI. Vzdělávání

Krajská knihovna organizovala v roce 2008 tyto vzdělávací akce:

Akce	pro knihovny	počet účastníků	počet hodin
Komunikace a komunikační styly	profi knihovny	19	4
Seminář k věcné katalogizaci	profi knihovny	18	5,5
Seminář k věcné katalogizaci	všechny typy knihoven	20	5,5
Benchmarking	profi knihovny	19	3
Seminář k dětskému čtenářství	profi knihovny	14	4
Setkání knihovníků v Býšti	všechny typy knihoven	37	3 dny
Trénování paměti	profi knihovny	15	4
Seminář ke statistice	všechny typy knihoven	19	4
Celkem		161	30

(+ výjezdní - 3dny tj. 3x8=24 hod.)

Celkem i s výjezdní akcí v Býšti 54 hodin.

Všechny akce byly organizovány v rámci RF. K účastní na některých akcích byly přizvány také neprofesionální a popř. specializované knihovny (viz semináře k věcné katalogizaci).

- Setkání knihovníků v Býšti

bylo pořádáno s podporou SKIP a s grantovou pomocí ministerstva kultury a proběhlo v rámci každoročních setkání knihoven účastnících se soutěže Knihovna roku. V roce 2007 získala tento titul Obecní knihovna v Býšti. Akce nesla název „Co venkovské knihovny umějí a mohou“ a třídní pobyt více než třiceti knihovníků ze všech koutů republiky, ale rovněž z Pardubického kraje, byl využit k předávání zkušeností a praktickým ukázkám akcí knihoven v oblasti lidových tradic, výtvarné i

klubové činnosti. K odbornému programu kromě zástupců zúčastněných knihoven přispěla i Mgr. Zlata Houšková z NK ČR. Pardubický kraj využil této akce k předání ocenění zasloužilým knihovnicím malých knihoven, které byly vybrány pověřenými knihovnami ve všech čtyřech regionech na společenském večeru v Kulturním domě v Býšti. Účastníci pak poslední den pobytu navštívili kromě některých zajímavých míst Pardubicka i sousedního Hradecka knihovny v Moravanech a Horních Ředvicích.

V roce 2008 nepodávala krajská knihovna grant na dotaci z programu VISK 2 na vzdělávání počítačové gramotnosti, protože na základě průzkumu nebylo možno shromáždit dostatek zájemců o tuto tematiku. Situace v knihovnách se však v průběhu roku měnila, přicházeli noví knihovníci a nastupující nové úkoly nutily ty stávající přehodnotit jejich stanoviska. Proto již koncem roku 2008 vyvstala potřeba tuto formu vzdělávání v dalším roce obnovit.

V roce 2008 byl v krajské knihovně znát nižší zájem ze strany knihoven, účast některých regionů (např. Chrudim) byla mizivá. Městská knihovna ve Svitavách se rovněž potýkala s neúčastí svých knihoven na vzdělávacích akcích a tak zvala na některé pořádané literární besedy a semináře kromě knihovníků také veřejnost. Všechny akce byly vždy propagovány prostřednictvím pověřených knihoven, které zaslané pozvánky rozesílají ve svých regionech, mimo tuto formu jsou vzdělávací akce pravidelně zveřejněny včas na webových stránkách krajské knihovny. Účast na vzdělávacích akcích byla zajišťována nejen standardními metodami, ale doslova přemlouváním a prosbami v jednotlivých knihovnách. Metodicky regionů se v průběhu roku setkaly dokonce s vyslovenou neochotou zřizovatelů povolit svým knihovnicím návštěvu vzdělávací akce v krajské knihovně a to i při poradách. Tato praxe již bohužel začíná přinášet nepříjemnosti v provozu knihoven, neboť v důsledku neodborného vedení knihoven (i ze strany zřizovatelů) dochází k chybám či nedostatkům v činnosti. S těmito problémy se v průběhu roku pak setkávají metodicky při metodických návštěvách, revizích a zpracování statistických výkazů v knihovnách.

Obce by si měly uvědomit, že permanentní vzdělávání knihovníků není jejich výsadou, ale povinností a je pro chod knihoven nezbytné, chceme-li zajistit jejich řádný provoz a stále kvalitnější služby uživatelům.

Vzdělávací akce pověřených knihoven v loňském roce byly zaměřeny na témata odborných knihovnických činností, dětského čtenářství, zpracování fondu apod.

VIII. Revize a aktualizace

Protože v našem kraji byl standard revizí striktně nastaven na 1/5 fondu knihoven, stalo se v minulém roce, že některé pověřené knihovny by měly jít znovu revidovat do knihoven, které byly obslужeny před méně než 3-4 lety. Proto z důvodu čerpání finančních prostředků z tohoto standardu (prostředky jsou plánovány na počet svazků), započaly někde revidovat výměnný fond regionu, i když nelze revizi tohoto typu fondu uzavřít v jediném roce. Proto budou práce pokračovat i v roce 2009. Celkově bylo v kraji zrevidováno v roce 2008 69 knihoven o 174 823 knihovních jednotkách. Je to o 22 tis. knihovních jednotek více než v roce 2007.

Pokud jde o revize, je v některých místech stále zářející pohled některých zřizovatelů na provádění revizí. Někde jsou chápány jako nutné zlo, někde dokonce jako kontrola ze strany krajské nebo pověřené knihovny. V řadě případů se obec ani

knihovna na revizi nepodílí a veškeré práce ponechává na metodických. Zdá se, že někteří zřizovatelé stále ještě neznají příslušnou legislativu a ani nemají snahu se s ní seznámit. V některých knihovnách a obcích to vyústí až v nesprávné hospodaření s majetkem obce. Na špatnou správu veřejného majetku v minulém roce upozornily pověřené knihovny a krajská knihovna zřizovatele několikrát. Naštěstí většina těchto obcí vzala upozornění vážně a snažila se o nápravu.

IX. Nákup výměnného fondu

V loňském roce se nakoupilo do výměnného fondu v rámci Pardubického kraje o něco málo méně svazků než v roce 2007. Ačkoliv podle rozhodnutí kraje bylo na nákup v loňském roce předepsáno procentuálně méně prostředků než v roce 2007, knihovny veškeré ušetřené prostředky z ostatních standardů vložily do nákupu fondu, takže bylo z dotace nakoupeno za více než předepisoval plán. Celkem bylo z dotace zakoupeno 22 383 svazků za 3 722 408,- Kč a ze sdružených prostředků v regionu Ústí nad Orlicí (268 170,-Kč) ještě dalších 1790 svazků. Protože však v regionu Ústí nad Orlicí nebylo v roce 2008 sdruženo tolik finančních prostředků jako předloni, bylo v celkovém počtu svazků přece jen nakoupeno o cca 2,5 tis. svazků méně než v roce 2007.

Geny knih na trhu neustále stoupají a lze to očekávat o v budoucnu. Knihovny tak hledají alternativní možnosti nákupu u dealerů, velkoobchodů, v levných knihách a na veletrzích, kde jsou poskytovány výrazné slevy. Pokud jde o dosahované průměrné ceny nakoupených svazků je v roce 2008 situace v jednotlivých regionech vcelku vyrovnaná.

Chrudim - 172,-/sv.

Pardubice - 163,-/sv.

Svitavy - 155,-/sv.

Ústí n/O. - 169,-/sv.

Rozptyl činí jen 17,- Kč, což je oproti předchozím letům mnohem menší hodnota.

Průměrná cena svazku v kraji je 165,- Kč.

X. Nákup a zpracování z prostředků provozovatelů

- Regionální knihovnický systém (REKS)

Knihovny v regionech Pardubice, Svítavy a Ústí nad Orlicí zahájily práce na vytváření souborných regionálních katalogů. Z prostředků VISK 3 obdržely v roce 2008 Krajská knihovna v Pardubicích 512 000,-Kč, Městská knihovna v Ústí nad Orlicí 226 000,-Kč a Česká Třebová 133 000,-, Městská knihovna ve Svitavách již v roce 2007 získala pro tento účel 350 000,-Kč. Všechny knihovny tak započaly nejprve s připojením nejbližších knihoven v okolí svých vlastních obvodů.

Na Pardubicku to bylo 25 , na Ústecku celkem 8 a na Svitavsku 5 knihoven zapojených do REKS.

Z prostředků dotací i vlastních zdrojů byly pořízeny servery a přístupy k jednotlivým knihovnám. Krajská knihovna zorganizovala metodickou návštěvu Krajské knihovny Vysočiny v Havlíčkově Brodě, kde již tento projekt probíhá a vyměnila si zkušenosti z provozu a plnění jednotlivých katalogů malých knihoven do souborného katalogu s pracovníky krajské metodiky. Mimo tuto výměnu zkušeností byly průběžně sledovány praktické poznatky dalších regionů, které již od roku 2007

tento projekt realizují. Všechny kontaktované pověřené knihovny se shodují v tom, že naplnění záznamů knihoven do souborné databáze je vysoce specializovaná činnost, kterou musí realizovat odborný pracovník profesionální knihovny. To však klade na tyto profesionální knihovny značné nároky po stránce časové i personální. V některých knihovnách touto činností pověřují pouze odborné katalogizátorky. S těmito poznatky se po prvních zkušenostech ztotožňují i knihovny Pardubického kraje. Je zřejmé, že kvalitní zpracování souborného katalogu bude klást velké nároky na metodiky jednotlivých obsluhujících knihoven a je otázkou, zda tuto činnost budou vůbec časově i finančně schopny knihovny pokrýt. Prostředky na výkon RF jsou v našem kraji striktně vázány na základní standardy a protože zpracování do místních fondů knihoven nemělo v kraji (kromě jednoho malého obvodu na Svitavsku) tradici, nebyl tento standard původně plánován a pokryt finančně. Je tedy úkolem v součinnosti s poskytovatelem dotace najít odpovídající řešení a možnosti pro tento aktuální úkol, který směřuje ke zkvalitnění a modernizaci veřejných knihovnických a informačních služeb v kraji.

XI. Cirkulace výměnného fondu

Opět stoupl počet výměnných souborů, které knihovny poskytly v rámci svých služeb malým knihovnám, o 53 souborů na celkových 1 042 oproti roku 2007, rovněž se zvýšil o více než 2 500 svazků počet knih v souborech. Toto zvýšení již není tak markantní jako v předchozích letech, zdá se, že kapacitně již nelze více zvyšovat počty svazků a souborů z výkonů služeb RF, protože nelze navyšovat ani nákup výměnného fondu ani počty pracovníků v kraji, kteří služby zajišťují. Např. v regionu Svitavy v loňském roce bylo vybaveno o 10 souborů méně, ale přesto se zvýšil počet svazků v souborech o více než 500. Regiony Chrudim a Pardubice vykázaly malý nárůst souborů, ale vyšší počty svazků, v Ústí nad Orlicí se zvýšil významně počet souborů (o 44), ale počet svazků v nich se naopak o necelých 500 k.j. snížil. V regionu Chrudim poskytla profesionální knihovna v Chrasti u Chrudimi své pobočce z vlastních prostředků 2 soubory o 121 svazku, takže celkový počet souborů a svazků se ve statistickém výkazu RF a výkazu KULT V 12 01 lišil

Jedná se o službu, která je knihovnami stále více žádána, i když v některých regionech se stále vyskytují výjimky. Někteří knihovníci soubory odmítají buď proto, že mají (velmi vzácně) svůj dostatečný nákup, nebo z neznámých důvodů. Je velmi těžké odhadnout, co vede takového knihovníka k tomu, aby odepřel svým čtenářům nové knihy (do výměnných souborů v regionech se teď dostávají v převážné většině novinky). Přesto se metodici s takovými situacemi setkávají. Pokud pro to nejsou objektivní důvody (stěhování, malování, delší dobu uzavřená knihovna z důvodu nemoci, lázeňského pobytu knihovníka apod.), pak lze postupovat různými způsoby. Porada pověřených knihoven doporučila již před časem vyžadovat po takových knihovnách písemné potvrzení, že knihovník opravdu soubor nechce. Možná, že po předložení takového dokumentu zřizovateli knihovny, by se situace rychle změnila. Leckde možná nemá zřizovatel o postoji knihovníka k této službě ani zdání.

XII. Servis výpočetní techniky

Servis výpočetní techniky sloužící k výkonu regionálních funkcí provádějí regiony Svitavy, Ústí nad Orlicí a v minulém roce také Chrudim. Ve Svitavách loni obsloužili

11 knihoven a v Ústí nad Orlicí 12. MěK Chrudim vykázala 1 akci této služby. Jedná se vždy o zásahy techniků v AKS sloužících pro zpracování výměnného fondu, popř. jeho cirkulaci. Někde šlo také o nastavení služeb a systémů REKS. Pověřené knihovny ve Svitavách a Ústí nad Orlicí používají systém Clavius, Chrudim pracuje v systému Tinlib a krajská knihovna v programu ALEPH 500. Od roku 2009 pak bude i v krajské knihovně probíhat zpracování výměnných souborů a jejich distribuce v systému Clavius REKS.

XIII. Doprava v rámci výkonu RF

V roce 2008 bylo ujeté v rámci výkonu RF v kraji o více než 4 600 km více a bylo obsluženo o 25 knihoven víc. Do součtu ujetých km v kraji jsou započítány rovněž cesty v rámci krajské funkce autem krajské knihovny mimo Pardubicko.

Pardubice 24.3.2009

Z podkladů pověřených knihoven zpracovala Blanka Bastlová.

Schválil: Petr Kárník, ředitel Krajské knihovny v Pardubicích.....

Statistický výkaz výkonu regionálních funkcí	Rok 2008					
Kraj	Pardubický					
Krajský sumář	Chrudim	Pardubice	kraj. fce	Svitavy	Ústí n/O.	Celkem
Počet pracovníků zajišťujících RF	2	2		1	1	6
Počet obsluhovaných knihoven	84	99		115	123	421
Poradenská a konzultační činnost						
počet obslužených knihoven	81	92	12	114	123	422
počet poskytnutých konzultací	68	602	41	17	855	1583
počet metodických návštěv	84	115	18	123	123	463
Statistika knihovnických činností KULT(MK) 12- 01						
počet obslužených knihoven	84	114	1	115	123	437
počet zpracovaných statistických výkazů	84	114	1	115	123	437
Vzdělávání knihovníků, semináře						
počet obslužených knihoven	11		67	32	85	195
počet všech vzdělávacích akcí	5		8	33	21	67
z toho : počet akcí v rámci RF	4		8	0	11	23
počet všech účastníků	49		161	287	167	664
z toho : počet účastníků akcí v rámci RF	44		161	0	79	284
počet všech vyučovacích hodin	15		54	64	33	166
z toho : počet vyučovacích hodin v rámci RF	12		54	0	17	83
Porady						
počet obslužených knihoven	81	21	4	59	99	264
počet akcí	4	3	5	9	12	33
počet účastníků	52	37	38	72	97	296
Pomoc při revizi a aktualizaci KF						
počet obslužených knihoven	6	28		19	18	71
počet revidovaných k.j.	30565	47151		48893	48214	174823
počet revidovaných knihoven	6	26		19	18	69
Nákup KF z prostředků provozovatelů (obcí)						
počet obslužených knihoven	0	0		0	0	0
počet nakoupených knihovních jednotek	0	0		0	0	0
Zpracování KF z prostředků provozovatelů (obcí)						
počet obslužených knihoven	0	0		1	0	1
počet zpracovaných knihovních jednotek	0	0		46	0	46
Výměnný fond (v knihovních jednotkách)						
stav výměnného fondu k 31.12. 2008	28934	121856		37896	164388	353074
roční přírůstek VF	4552	5209		5874	8538	24173
zakoupeno z finančních prostředků kraje na regionální funkce	4552	5209		5874	6748	22383
zakoupeno z finančních prostředků obce	0	0		0	0	0
zakoupeno z finančních prostředků dalších zdrojů	0	0		0	1790	1790
Cirkulace VF						
počet obslužených knihoven	67	78		107	111	363
počet expedovaných souborů	144	190		272	436	1042
počet svazků v souborech	12983	13551		17006	28253	71793
Servis výpočetní techniky						
počet obslužených knihoven	1	0		11	12	24
počet akcí	1	0		20	12	33
Doprava v rámci výkonu RF						
počet obslužených knihoven	81	92	4	57	76	310
počet ujetých km	3989	4066	566	4003	2286	14910

Výkaz financování regionálních funkcí knihoven (pouze z finančních prostředků kraje)	Rok 2008					
	Pardubický					
Kraj	Chrudim	Pardubice	kraj. fce	Svitavy	Ústí n/O.	Celkem
Krajský sumář	Chrudim	Pardubice		Svitavy	Ústí n/O.	Celkem
Spotřeba materiálu (číslo účtu 501)	826842	849232		994922	1210615	3881610
z toho : nákup knihovního fondu	786720	849232		910502	1175954	3722408
z toho : nákup DDHM	12135	0		20298	34661	67094
Spotřeba energie (číslo účtu 502)						
Opravy a udržování (číslo účtu 511)						
Cestovné (číslo účtu 512)	1420	3182		6154	5038	15794
Ostatní služby (číslo účtu 518)	146160	271810		580275	568455	1566700
z toho : doprava	79773	0		20674	2440	102886
z toho : servis výpočetní techniky	39219	0		10247	7325	56791
z toho : nákup licence na el. zdroje						
z toho : nákup knihovnických služeb	0	271810		532742	558690	1363242
Mzdové náklady (číslo účtu 521) (ř. 65,66)	408350	339610		189000	261788	1198748
z toho : platy zaměstnanců	408350	336000		164400	261788	1170538
z toho : ostatní osobní náklady	0	3610		24600	0	28210
Zákonné sociální pojištění (číslo účtu 524)	150622	117000		60900	91626	420148
Sociální náklady (číslo účtu 527 a 528)	8607	0		3288	5236	17131
Jiné ostatní náklady (číslo účtu 549)	0	0		461	3.813,88	4275
Ostatní provozní náklady (neuvedeny v 53,56-59,64,67-69)	0	51166		0	44429	95595
Provozní náklady celkem (součet ř.53,56-59,64,67-70)	1542000	1632000		1835000	2191000	7156219
Investiční náklady						
Náklady celkem (z krajské dotace) (ř. 71 + 72)	1542000	1632000		1835000	2191000	7156219
Přídělená dotace (krajská)	1542000	1632000		1835000	2191000	7200000
Vráceno	0	0		0	0	0
Financování regionálních funkcí z jiných zdrojů (vlastní prostředky knihovny, obce, další zdroje, sponzorské dary)	Rok 2008					
Náklady za rok						
Spotřeba materiálu (číslo účtu 501)	0	0		0	268170	268170
z toho: na nákup knihovního fondu	0	0		0	268170	268170
Mzdové náklady (číslo účtu 521)	26882	89898		0	0	116780
z toho : platy zaměstnanců	26882	89898		0	0	116780
z toho: ostatní osobní náklady						
Zákonné sociální pojištění (číslo účtu 524)	9409	32064		0	0	41473
Ostatní provozní náklady (neuvedené v ř. 82 - 87)	0	20051		0	0	20051
Provozní náklady celkem (součet ř. 82, 84,87,88)	36291	142013		0	268170	446474
Investiční náklady						
Náklady celkem (součet ř. 89- 90)	36291	142013		0	268170	446474
Finanční prostředky obcí na fond knihoven a jeho zpracování	0	0		0	0	0
Na nákup (stálého) knihovního fondu pro knihovny (z prostř.obcí)						
Na zpracování (stálého)knihovního fondu pro knihovny (z prostř.obcí)						
Další finanční podpora knihoven z krajského rozpočtu (mimo prostředky určené na RF)**						
Celkové částky, kt. knihovny získaly v roce 2008						
Z krajských grantových programů určených nejen knihovnám	10000					10000
Z krajských grantových programů určených výhradně knihovnám	0					0
*Řádek 93 a 94 vyplňují jen ty PK a KK, které takovou činnost realizují (viz ř. 28 a ř. 31)						
** Řádky 96 a 97 vyplňují ty knihovny, které získaly v rámci krajských grantových programů dotace na rozvoj a činnos mimo program RF::						
v ř. 96 jsou uvedeny dotace z jakéhokoliv krajského grantového programu, kt. knihovna získala						
v řádku 97 jsou uvedeny dotace z krajského grantového programu, kt. knihovna získala a který byl krajem vyhlášen VYHRADNĚ na podporu knihoven a není součástí financí na RF.						

Komentář k sumáři statistických výkazů RF v Pardubickém kraji rok 2008

ÚVOD

Na výkon RF v Pardubickém kraji bylo v roce 2008 krajskou dotací přiděleno 7,2 mil. Kč. Tyto prostředky byly v účetnictví krajské knihovny i pověřených knihoven v Chrudimi, Svitavách a Ústí nad Orlicí sledovány pod účelovým znakem a čerpány podle Pravidel zajištění RF v Pardubickém kraji v roce 2008. Krajská knihovna v Pardubicích obdržela do vlastního rozpočtu 1 mil. Kč na výkon krajské funkce, tyto prostředky však nejsou sledovány pod účelovým znakem a nelze je tedy v tabulce vyčíslit.

Výkonová tabulka zahrnuje v krajské funkci jen ty výkony, které byly na krajské úrovni plněny, tj. porady, vzdělávání, konzultace, metodické návštěvy, statistiku a počet km ujetých v rámci dopravy. Nejsou zde uvedeny obslužené knihovny ani prac. úvazky, protože by zkreslily celkový počet knihoven a prac. úvazků na regionech (ty, které jsou hrazeny z dotace na RF). V úvazcích došlo k mírnému snížení oproti předchozím rokům. Na pokyn kraje byly mzdové prostředky metodiků sníženy o částky pro obsluhující knihovny obvodů na výkon metodické činnosti, čímž došlo v těchto knihovnách alespoň k malému navýšení v rámci účtovaných služeb. Snížení částek na služby se negativně projevilo v letech 2007 a 2008. Některé obsluhující knihovny odmítly zajišťovat ve svých obvodech výkon RF. Městská knihovna v Přelouči proto dokonce předala polovinu svých obsluhovaných knihoven krajské knihovně, kde tedy počet obsluhovaných knihoven již dosáhl poloviny celého bývalého okresu Pardubice. Z hlediska obsluhy je zde při současném úvazku již výkon RF na hranici časových možností.

1. Poradenská a konzultační činnost

Propad v počtu konzultací v regionu Svitavy je zapříčiněn neevidencí tohoto standardu v obsluhujících knihovnách. Evidenci si vedou pouze Svitavy a Polička. Ostatní knihovny vycházejí z toho, že tuto činnost nemají placenou podle Pravidel zajištění výkonu RF v Pardubickém kraji a proto ji neevidují, i když samozřejmě v rámci metodické činnosti poskytují jako obvykle. Proto je počet konzultací oproti ostatním regionům na Svitavsku tak nízký. Naproti tomu počet metodických návštěv se v kraji opět zvýšil.

2. Vzdělávání

Vzdělávání knihovníků probíhalo v pověřených knihovnách a krajské knihovně, MěK Svitavy vykazala počty akcí a účastníků pořádaných mimo RF, protože na vzdělávací akce, literární besedy apod. zvala kromě knihovníků ze svého regionu také veřejnost. V Pardubickém kraji nejsou plánovány prostředky pověřených knihoven na vzdělávací akce, pokud je tyto knihovny chtějí dělat a jednalo by se o akci finančně náročnou, jsou povinny požádat o povolení proplacení z prostředků své rezervy nebo přímo z prostředků KK na krajskou funkci. Vzdělávání tedy knihovny spíše řeší vlastními silami (bez honorářů pro externí lektory) nebo vlastními fin. prostředky. Krajská knihovna v roce 2008 zajišťovala pro knihovníky svých regionů vzdělávací akce s různorodými tématy: komunikační styly, věcná katalogizace, dětské čtenářství, benchmarking, tvůrčí aktivity malých knihoven, trénování paměti v knihovnách, změny ve statistice na rok 2009. V roce 2008 nepatrně stouply počty akcí a stoupla i účast knihoven na vzdělávacích akcích i poradách. Podle sdělení některých knihoven však v některých obcích a městech panuje značná neochota zřizovatelů vysílat knihovníky na tyto akce. V řadě knihoven jsou to pracovní důvody, neboť např. při zkrácení úvazků nebo organizaci pravidelných akcí s dětmi v zavíracích dnech již nelze požadovat účast knihovníka jinde. Účast knihovníků na vzdělávacích akcích je tak zajišťována zejména zvýšeným úsilím organizátorů, osobním jednáním apod. Nedocení permanentního

vzdělávání knihovníků vede pak v některých obcích nebo městech k nedorozuměním či nedostatkům v oblasti knihovnické práce, jak svědčí zkušenosti např. z pardubického regionu.

3. Pomoc při revizi a aktualizaci

Výrazně stoupl počet knihoven obslužených ve standardu revizí, oproti minulému období se zvýšil nejen počet zrevidovaných knihoven (o 13), ale také počet zrevidovaných svazků (o více než 22 tis.). Počet aktualizací stagnuje, podle Pravidel zajištění RF v Pardubickém kraji tato činnost není přímo hrazena z přidělené dotace.

4. Zpracování z prostředků obcí

Standard zpracování z prostředků obcí je plněn jen na Svitavsku, letos pro jednu knihovnu.

5. Stav výměnného fondu

Oproti minulému období bylo nakoupeno v Pardubickém kraji o 2368 svazků méně, ačkoliv na nákup knihovního fondu bylo z krajské dotace vynaloženo o 42 tis. Kč více než v roce 2007. Ovšem na nižším nákupu se podílela nejen vyšší cena knih, ale také fakt, že se v roce 2008 nepodařilo shromáždit sdružené prostředky na výměnný fond v regionu Ústí nad Orlicí v takové výši jako v předešlých letech. V roce 2007 činily více než 361 tis. Kč, v roce 2008 pouze 268 tis. Kč. Celková suma, za kterou byl nakoupen knihovní fond v roce 2008 byla tedy o 42 tis. Kč menší než v roce 2007.

Průměrná cena nakoupeného svazku v kraji tak činila v roce 2008 165,- Kč. Krajiné hodnoty se pohybovaly od 155,- ve Svitavách do 172,- Kč v Chrudimi. V minulých letech byl rozptýl hodnot vyšší, zdá se tedy, že všechny pověřené knihovny začaly více dbát na hospodárnost při nákupu fondu a daří se jim i při stále se zvyšujících cenách na trhu udržet průměrnou cenu knihy na přijatelné úrovni. Přitom kontroly nakoupeného fondu v pověřených knihovnách prokazují, že to není na úkor kvality a pestrosti výměnných fondů v regionech. Stav výměnného fondu v kraji již přesáhl 350 tis. svazků.

6. Cirkulace VF

V cirkulaci výměnných fondů nepatrně vzrostl počet obslužených knihoven, ale výrazně stoupl počet souborů i distribuovaných svazků (o 51 soubor a 2557 svazků).

7. Servis výpočetní techniky

Všechny pověřené knihovny hradily servis výpočetní techniky z prostředků na RF, pouze krajská knihovna prozatím žádné akce v tomto standardu nehradí. V roce 2008 bylo v kraji na tento standard čerpáno z dotace 56 tis. Kč.

8. Doprava v rámci RF

Doprava v rámci RF ve všech regionech oproti roku 2007 výrazně stoupla (o 4 tis. km), což dokládají vysoké výkony ve standardech metodických návštěv, revizí i distribucí VF.

ZÁVĚR

V části hospodaření nenastaly ve výkazech výraznější výkyvy oproti roku 2007, pouze spoluúčast MěK v Chrudimi a krajské knihovně v kapitole mezd byla v roce 2008 vyšší než v roce 2007. Další dvě pověřené knihovny nevykazují žádné vlastní prostředky na provoz, pouze MěK Ústí n/O. uvádí výši sdružených prostředků z obcí na nákup výměnného fondu. Krajská dotace byla vyčerpána beze zbytku.

Pardubice 3.3.2009

Zpracovala: Bastlová